

Pedrera Anna - Les Fallulles

Cervelló

Ubicació

Comarca: Baix Llobregat
Lloc/Adreça: Polígon Industrial Les Fallulles
Emplaçament Gran espai que abasta la pedrera Anna i el polígon industrial de les Fallulles.

Coordenades:

Latitud: 41.406287530112
Longitud: 1.9887671889436
UTM Est (X): 415478
UTM Nord (Y): 4584354

Classificació

Número de fitxa 08068 - 12
Àmbit: Patrimoni natural
Tipologia Jaciment paleontològic
Estil / època: Neògen
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: Gran part del jaciment ha estat buidat per la pedrera Anna.
Protecció Inexistent
Tipus de protecció: Inexistent
Observacions protecció: És un jaciment de gran extensió els límits del qual passen a Pallegà i Sant Vicenç dels Horts.
Número inventari Inventari del Patrimoni Arqueològic i Paleontològic de Catalunya
Generalitat i altres inventaris 22421
Accés Fàcil
Ús actual: Altres
Titularitat Privada
Titular: 08067A011090050000AE
Autoria de la fitxa Juana María Huélamo Gabaldón - Kuanum
Data de registre de la fitxa: dt., 19/12/2023 - 20:51

Descripció

Els jaciments paleontològics del Pliocè marí al Baix Llobregat han estat objecte d'estudi des de finals del segle XIX, principalment pel Dr. Jaume Almera. En el marge esquerre del riu, Almera va explorar i documentar amb detall els afloraments, proporcionant una llista extensa d'espècies de mol·luscs i contribuint a la comprensió i recreació gràfica de la Ria Rubricata, que ocupava la vall baixa del Llobregat durant el Pliocè (ALMERA 1907, ALMERA i BOFILL 1884, 1893, 1898).

En el marge dret, el coneixement era limitat, amb poques cites d'afloraments. La manca de coneixement sobre aquesta regió va continuar fins a treballs més recents, com els de Martínel·l i Marquina (1980, 1981), que van estudiar els nivells de Pliocè a Les Fallulles de Sant Vicenç dels Horts. Posteriorment, els treballs d'excavació a la Pedrera Anna, iniciats el 1993, van revelar nivells fòssils Pliocens en contacte amb substrats del Paleozoic i del Triàsic, evidenciant la continuïtat dels jaciments descrits anteriorment. Aquests nivells inclouen blocs de gresos triàsics interpretats com a vestigis del penya-segat original del marge dret de l'estuari del Llobregat.

La morfologia del penya-segat de l'estuari s'explica com a resultat de l'encaixament provocat per la dessecació del mar durant la crisi messiniana i la posterior obertura de l'Estret de Gibraltar. La formació de l'estuari o ria del Llobregat va donar lloc a la sedimentació de les argiles durant el Pliocè inferior. La Pedrera Anna destaca per la seva riquesa en fòssils, incloent-hi el gasteròpode *Persististrombus coronatus* i descobertes significatives de mamífers marins com sirenis i cetacis.

En conjunt, aquests jaciments no només destaquen per la seva riquesa paleontològica, sinó que també ofereixen una visió única del rebliment de l'estuari o ria del Llobregat durant el Pliocè, mostrant els marges abruptes i rocallosos en un context de paleoambient tropical (CIVIS, 1972, 1976, 1977a; CUENCA, 1974; MAÑÉ i ABAD, 1998; DOMÈNECH et al., 2003).

La llista d'espècies descrita pels investigadors fins a l'actualitat, segons el Cercador de l'Inventari del Patrimoni Arqueològic i Paleontològic de Catalunya (<https://invarque.cultura.gencat.cat/card/22421>) seria la següent:

MAMÍFERS: Sirenia (4 costelles), dofí (1 vèrtebra), Artiodàctil (1 falange)

PEIXOS: *Odontaspis acutissima* (dents), *Isurus oxyrinchus* (dents), *Diplodus/ sargus jomnitanus* (dent), *Sparus neogenus* (mandíbula i dents d'orada), *Elasmobranchii* sp. (2 vèrtebres), *Myliobatis* sp. (dentari)

MOL·LUSCS GASTERÒPODES (en ordre alfabètic): *Aphorrais pespelicani*, *Aphorrais uttingeriana*, *Architectonica monilifera*, *Architectonica simplex*, *Astraea rugosa*, *Bonellitia bonelli*, *Buccinum corneum*, *Bulla striata*, *Callistoma* sp., *Calyptraea chinensis*, *Cantharus dorbignyi*, *Cantharus* sp., *Ceratostoma* sp., *Cerithium vulgatum*, *Charonia appenninica*, *Charonia nodifera*, *Chicoreus brevifrons*, *Clanculus* sp., *Clavatula interrupta*, *Clavatula* sp., *Colubaria* sp., *Conus aldrovandii*, *Conus antediluvianus*, *Conus mercati*, *Conus ponderosus*, *Conus* sp., *Conus striatulus*, *Crassispira obeliscus*, *Cylichna* sp., *Cymatium affine*, *Cypraecassis pseudocrumena*, *Diodora itàlica*, *Emarginula* sp., *Euthria recurvata*, *Fasciolaria fimbriata*, *Fusinus longiroster*, *Fusinus rostratus* / *Hadriania craticulata*, *Galeodea echinophora*, *Gemmula contigua*, *Gemmula rotata*, *Genota intorta*, *Gyrineum marginatum*, *Janiopsis angulosa*, *Janiopsis* sp., *Lunatia helicina*, *Mitra elongata*, *Mitra scrobiculata*, *Mitrella elongata*, *Monodonta* sp., *Muricopsis cristata*, *Murex brandaris*, *Murex globatus*, *Murex spinicostatus*, *Murex trunculus*, *Narona lyrata*, *Nassarius italicus*, *Nassarius prismaticus*, *Nassarius reticulatus*, *Nassarius semistriatus*, *Natica millepunctata*, *Nerita emiliana*, *Neverita josephina*, *Ocenebrina scalaris*, *Olenebra erinacea*, *Persististrombus coronatus*, *Phos polygonum*, *Pleurotoma* sp., *Pterynotus tricarinatus*, *Pusia pyramidella*, *Raphitoma* sp., *Ringicula buccinea*,

Scalardia tenuicosta, Semicassis laevigata, Sinum halitoideum, Sphaeronassa mutabilis, Strioterebrum pliogenicum, Terebra acuminata, Thais sp., Trivia europaea, Turricula dimidiata, Turritella subangulata, Turritella turris, Typhenellus sp., Typhis fistulosus, Xenophora sp, Zonaria porcellus.

MOL·LUSCS BIVALVES (en ordre alfabètic): Acanthocardia sp., Amussium cristatum, Anadara diluvii, Anomia ephippium, Arca noae, Barbatia barbeta, Callista sp., Cardita rudista, Cardita sp., Chama gryphoides, Chlamys latissima, Chlamys multistriata, Chlamys pesfelis, Chlamys seniensis, Chlamys varia, Clausinella scalaris, Discors aquitanicus, Dosinia sp., Glycymeris bimaculata, Glycymeris insubrica, Glycymeris sp., Himnites sp., Limaria sp., Litophaga sp., Neopycnodonte navicularis, Parvicardium papillosum, Pecten benedictus, Pelecyora islandicoides, Pinna pectinata, Spondylus gaederopus, Trachycardium multicostatum, Venus multilamella, Venus verrucosa.

MOL·LUSCS ESCAFÒPODES: Dentalium sexangulum, Dentalium michelotii.

BRAQUIÒPODES: Mergelia truncata

CRUSTACIS MALACOSTRACIS: Eriphia sp.

CRUSTACIS CIRRÍPEDES: Balanus sp.

EQUINODERMS: Brissopsis sp. /Schizaster sp., Cnidaris sp.

CNIDARIS: Coenocyathus cylindricus, Dendrophyllia amica, Flabellum extensum.

SERPÚLIDS: Lemintina, Petaloconchus , Tengodus

VEGETALS: fragments de fusta indeterminats

Història

El Dr. Jaume Almera, a finals del segle XIX, va ser una figura clau en l'estudi dels jaciments paleontològics del Pliocè marí al Baix Llobregat. Amb especial atenció als afloraments del marge esquerre del riu, va documentar i estudiar amb detall aquests jaciments, oferint una llista extensa d'espècies de mol·luscs que van ser identificades en aquesta àrea (ALMERA 1907, ALMERA i BOFILL 1884, 1893, 1898).

La seva contribució va més enllà de la simple identificació d'espècies. Almera va jugar un paper crucial en la comprensió i recreació gràfica de la ria que existia a la vall baixa del Llobregat durant el Pliocè, a la qual va anomenar "ria Rubricata". Aquesta nomenclatura no només indica la seva dedicació a la recopilació de dades sinó també a la creació d'una representació visual de l'entorn paleogeogràfic d'aquella època.

El seu treball és fonamental per a la comprensió de la història geològica i biològica d'aquesta regió, i la seva llista detallada d'espècies de mol·luscs proporciona una base essencial per a la recerca paleontològica. La nomenclatura "ria Rubricata" encara es fa servir avui per descriure la configuració geogràfica d'aquell període.

En conjunt, el llegat del Dr. Jaume Almera ha tingut un impacte significatiu en la paleontologia i geologia del Baix Llobregat, proporcionant una base crucial per a futures investigacions i estudis en aquest àmbit.

Bibliografia

- ALMERA, J. (1907) Mem. Memorias de la Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona.
- ALMERA, J. (1894-1907) Memorias de la Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona.
- ALMERA, J.; BOFILL, A. (1892) Publ. de la Crónica Científica
- ALMERA, J.; BOFILL, A. (1898) Moluscos fósiles recogidos en los terrenos pliocenos de Catalunya : descripciones y figuras de las formas nuevas y enumeración de todas las encontradas en dichos yacimientos.
- ALMERA, J. (1919) Memorias de la Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona. Tercera época.
- AMB (2016) Text refós del pla especial i catàleg del Patrimoni Arquitectònic i Ambiental de Cervelló. S.Ll. Àrea Metropolitana de Barcelona.
- CIVIS, J. (1976) Estudio de los foraminíferos del Plioceno del NE de España. Tesis doctoral
- CUENCA, A.M. (1974) Estudio de los moluscos lamelibranquios pliocénicos pertenecientes a las subclases Paleotaxodonta y Pterimorpha de los yacimientos del Bajo LLobregat y llano de Barcelona. Tesis doctoral.
- DOMÈNECH, R.; DE GIBERT, J.M.; BATLLORI, J. & MARTINELL, J. (2003) XIX Jornadas de la Sociedad Española de Paleontología. Libro de resúmenes.
- GIBERT, J.M. de & MARTINELL, J. (1995) "Sedimentary substrate and trace fossil assemblages in marine pliocene deposits in North-East Spain" Geobios, M.S. 18: 197-206, 5 figs. 3 lám.
- GIBERT J.M. de, MARTINELL J. & DOMÈNECH, R. (1998) "Entobia ichnofacies in fossil rocky shores, Lower Pliocene, Northwestern Mediterranean. Palaios 13(5): 476-487.
- MAÑÉ, R.; ABAD, A. (1998) Batalleria revista del Museu Geològic del Seminari de Barcelona.
- MARGALL, Meritxell; MIRALLES, Jordi. (2018) Diagnosi dels espais lliures - municipi de Cervelló. Informe tècnic. Barcelona: Oficina Tècnica de Planificació i Anàlisi Territorial SITXELL, Diputació de Barcelona.
- MARTINELL, J. (1985) Butlletí Institut Català Història Natural.
- MARTINELL, J. (1988) Géologie Méditerranée
- MARTINELL, J.; MARQUINA, M.J. (1980) Resúmenes del IIº Congreso Nacional de Malacología de Barcelona.
- MARTINELL, J.; MARQUINA, M.J. (1981) Iberus
- MARTINELL, J.; MARQUINA, M.J. (1984) Paléobiologie continentale

Enllaços d'interès:

[Cercador de l'Inventari del Patrimoni Arqueològic i Paleontològic de Catalunya](#)

